

její dluhy v době, kdy již věděl, že Vilém R. jest neschopen platiti, čímž prý byla poškozena úpadková podstata této firmy. Podle § 486 č. 2 tr. zák. dopouští se přečinu úpadku (z nedbalosti), kdo zkrátí z nedbalosti věřitele nebo jejich část tím, že, znaje svou nezpůsobilost platiti, dluh zaplatí. Přečinu podle § 486 č. 2 tr. zák. může se však jako přímý pachatel dopustiti jen dlužník sám a podle druhého odstavce § 486 c) tr. zák. ten, kdo vede samostatně věci dlužníkovy, čili (viz trestní nálezy č. 3937 a 3716 sb. n. s.) ten, kdo vede celý podnik dlužníkův neb určitý úsek toho podniku, aniž si vyžaduje pro tu kterou záležitost jím obstarávanou dlužníkovu schválení, nebo kdo i jen v jednotlivém případě obstará záležitost dlužníkovu z vlastního podnětu, bez zvláštního rozkazu a nezávisle na pokynu, příkazu, poukazu nebo schválení dlužníka (trestní nález ze dne 23. února 1933 č. j. Zm I 559/32). Podle nesporného přednesu nebyl však žalovaný samostatným jednatelem, vedoucím samostatně věci dlužníkovy, nýbrž vykonával je jen z příkazu dlužníkovy nebo jeho prokuristy Emila H-a jako zmocněnec dlužníkův (§ 1017 obč. zák.). Povinnost péče proti věřitelům jest trestním zákonem uložena jen dlužníku a oněm osobám, které samostatně vedou jeho obchody. Osoba třetí (na př. obchodní pomocník nebo zmocněnec, jak je tomu v souzeném případě), která spolupůsobí k porušení uvedené povinnosti z nedbalosti, není trestnou; mezi ní a věřitelem není poměru ukládajícího uvedenou povinnost. Trestní zákon nezná spoluviny z nedbalosti ani úmyslné spoluviny na kulposních trestních činech podle § 5 tr. zák. (nález Zm I 559/32 a Löfflerův komentář ke konk. řádu z r. 1917 str. 451—453). Nemohl se tedy žalovaný, poněvadž jednal jen jako zmocněnec dlužníka Viléma R-a z příkazu jeho, nebo z příkazu prokuristy dlužníka Emila H-a, dopustiti přečinu podle § 486 č. 2 tr. zák. ani jako pachatel ani jako spoluvinník podle § 5 tr. zák. Tím však odpadl žalobě veškerý podklad pro povinnost žalovaného k náhradě škody ex delicto.

Čís. 12668.

Nesložil-li člen družstva družstvu peníze ke splnění členských společenstevních povinností, nýbrž dobrovolně a k účelu předem určenému, měl právo žádati neprodleně vrácení, jakmile zanikl právní důvod, by si družstvo peníze podrželo. Nebyl-li tento nárok člena uspokojen družstvem zaplacením, nýbrž tím, že družstvo poukázalo třetí osobu, by pohledávku člena převzala k zaplacení na odpočtení z kupní ceny za domek, jež zároveň od družstva koupila, třetí osoba pak poukázku přijala, ale peníze nevyplatila členu hotově, nýbrž je zajistila jako zápůjčku na koupeném domku, dosáhl člen uspokojení, na něž neměl nárok a, nedosáhli-li ostatní věřitelé družstva, upadnuvšího do konkursu, plného pokud se týče stejně výhodného krytí, nabyt člen před nimi výhod, a stalo-li

se tak, když již nastala u družstva nezpůsobilost platiti, jest správce úpadkové podstaty oprávněn domáhati se bezúčinnosti zajištění pohledávky člena na domku třetí osoby.

(Rozh. ze dne 2. června 1933, Rv II 857/31.)

Žalovaný byl členem družstva O. Výpověď členství z tohoto družstva dal žalovaný dne 30. července 1928, tato jeho výpověď podle § 18 stanov družstva nabyla účinnosti teprve dnem 31. prosince 1929 a měl tudíž nárok na vyplacení případného pohledávání teprve k 31. prosinci 1930, a to dle bilance ze dne 31. prosince 1929. Dne 30. října 1928 byla mezi manžely Hubertem a Marií L-ovými a družstvem uzavřena dohoda, že pohledávka žalovaného za družstvem ze zaplacení stavebních příspěvků, členských příspěvků, družstevních podílů, úhrnem 13.980 Kč po jejím zkrácení na 11.790 Kč převzata byla v jeho prospěch od manželů L-ových k zaplacení »na srážku kupní ceny za dům vl. č. 339 manžely L-ovými od družstva koupený« a na tomto domě i knihovně zajištěna. Tato dohoda byla provedena tím způsobem, že na začátku měsíce listopadu 1928 byla sepsána kupní smlouva mezi manžely Hubertem a Marií L-ovými a družstvem, podle níž tito manželé jako kupitelé na zaplacení kupní ceny 104.000 Kč převzali předcházející hypotéky 59.500 Kč a mimo to zaplatili hotově 6.400 Kč před podpisem kupní smlouvy a při podpisu dalších 38.460 Kč. Mimo to byl sepsán dlužní úpis ze dne 8. listopadu 1928, podle něhož manželé Hubert a Marie L-ovi prohlásili, že obdrželi od žalovaného zápůjčku 11.790 Kč. Na jmění družstva O. byl dne 1. října 1929 vyhlášen konkurs. Žalobou, o niž tu jde, domáhal se správce úpadkové podstaty na žalovaném, by bylo uznáno právem, že ujednání mezi úpadcem a žalovaným ze října pokud se týče listopadu 1928 a právní jednání, která vyvrcholila v tom, že ve prospěch žalovaného byl vyhotoven a ve vložce čis. 339 knihovně zajištěn dlužní úpis ze dne 8. listopadu 1928 pro domnělou pohledávku žalovaného ze zápůjčky 11.790 Kč, tudíž zejména tato smlouva o zápůjčce, její zaknihování ve vložce čis. 339, zkrácení kupní ceny za tuto nemovitost o 11.790 Kč se prohlašuje proti konkursním věřitelům firmy Obecně prospěšné stavební a bytové družstvo O. za bezúčinné a by žalovaný byl uznán povinným vystaviti a vydati žalující konkursní podstatě listinu způsobilou ke knihovnímu vkladu, na jejímž základě se knihovně převádí pro něho na nemovitosti vl. čis. 339 podle dlužního úpisu ze dne 8. listopadu 1928 právem zástavním zajištěná pohledávka ze zápůjčky 11.790 Kč s přísl. na konkursní podstatu firmy Obecně prospěšné stavební a bytové družstvo O. a pro ni v uvedené vložce vkládá, a by žalovaný byl uznán povinným, vrátiti straně žalující 6.790 Kč, jež obdržel hotově od manželů L-ových. Oba nižší soudy uznaly podle žaloby, o d v o l a c í s o u d z t ě c h t o d ů v o d ů: Jde o žalobu odpůrčí podle §§ 27, 30 čis. 1 a 31 čis. 2 starého konkursního řádu. Prvý soud má za to, že jest opodstatněn důvod odporovatelnosti podle § 30 čis. 1 star. konk. ř. Žaloba tato předpokládá, že 1. odpo-

ruje se právním jednáním, která se stala před vyhlášením konkursu a týkají se úpadcova jmění (§ 27 konk. ř.), 2. že věřitel dosáhl zajištění neb uspokojení, na které neměl nárok, nebo neměl nárok toho způsobu neb toho času, 3. že nabyl odporovatelným právním jednáním výhod před ostatními věřiteli, 4. že výhoda nebyla poskytnuta dříve než jeden rok před vyhlášením konkursu, ale v době, kdy se úpadce stal nezpůsobilým platiti (§ 30 čís. 1, odst. (2) star. konk. ř.). Z uvedeného skutkového děje je zjevno, že obnos 11.790 Kč byl manžely L-ovými převzat k zaplacení na účet kupní ceny za nemovitost koupenou od družstva O., tedy na účet družstva O. čili úpadce. Týkalo se tudíž uvedené jednání právní, kterému se odporuje, zřejmě jmění družstva, když na jeho účet placení pohledávky žalovaného manžely L-ovými bylo převzato. Nejedná se zde o převzetí pouhého dluhu, nýbrž o poukaz úpadce, aby bylo placeno z kupní ceny, kterou manželé L-ovi dlužili žalovanému. Ad 2. Jedná se především o to, jaká byla pohledávka žalovaného vůči družstvu O. Žalující strana stojí na tom stanovisku, že jednalo se o příspěvky členské, pokud se týče o platy, jež nutno považovati za členské příspěvky nebo související s povinností člena. Kdyby toto tvrzení bylo správným, pak by byl nárok žalobcův na vyplacení uvedeného obnosu 11.790 Kč splatným teprve ku konci roku 1930, ovšem podle bilance ku konci roku 1929. Žalovaný však tvrdí, že jedná se o tak zvané úsporné vklady, které žalovaný ukládal u družstva za tím účelem, by sloužily k uhrazení nákladu spojeného se stavbou domu, kterou družstvo pro něho mělo provést. Je pravda, že podobný případ již byl řešen nejvyšším soudem dle rozhodnutí sbírky nejvyššího soudu čís. 8711, ovšem toto rozhodnutí není pro soud v tomto případě závazným, ale přece jen důležitým. Avšak i podle tohoto rozhodnutí jsou sice úsporné vklady zvláštním od členských příspěvků odlišným jměním a proto má nárok člen na vyplacení takového úsporného vkladu pokud se týče na jeho vrácení ihned, jak bylo rozhodnuto, že se stavbou domu pro něho nebude družstvem započato. V tomto případě je nesporným přednesem stran zjištěno, že žalovaný dal výpověď z členství družstva O. dne 30. července 1928 a tím dnem také tedy bylo rozhodnuto, že družstvo pro žalovaného stavěti nebude a tudíž tím dnem nejméně nabyl žalovaný nároku na vrácení úsporného vkladu. Kdyby tedy peníz 11.790 Kč, o který se v souzeném případě jedná, byl tímto úsporným vkladem, měl žalovaný pouze nárok na vrácení uvedeného obnosu, ovšem jako každý jiný věřitel, a v konkursu byla by jeho pohledávka pohledávkou věřitele konkursního III. třídy. Marně se žalovaný namáhá tvrditi, že jednalo se o jmění účelové, o jehož vyloučení mohl žádati i v konkursu, takže by měl nárok i v konkursu na zaplacení celého obnosu bez ohledu, jaký podíl připadne na zapravení pohledávek věřitelů konkursních III. třídy. O takové jmění účelové se nejedná již z té příčiny, že se jedná o pohledávku peněžitou, penězi zaplacenou (§ 371 obč. zák.). Žalovaný měl tudíž nárok na zaplacení své pohledávky v hotovosti. Právním jednáním, kterému se právě odporuje, však pohledávka tato hotově zaplacená nebyla, nýbrž byla manžely L-ovými

na poukaz družstva převzata k zaplacení na účet kupní ceny za dům manžely L-ovými převzatý a na tomto domě zajištěna. Celé toto právní jednání tvořilo jediný celek. Byla tudíž tímto způsobem jednak uspokojena pohledávka žalovaného, jednak i zajištěna. Avšak na takové uspokojení neměl žalovaný nárok, poněvadž měl jen nárok na zaplacení v hotovosti, ani neměl zákonného nároku na zajištění. Ad 3. Tímto právním jednáním, totiž převzetím pohledávky žalovaného a jejím zajištěním na domě manželů L-ových, nabyt výhod před ostatními věřiteli, totiž že pohledávka jeho byla plně uspokojena pokud se týče zajištění plně a sice způsobem takovým, na jaký nárok neměl. Vzhledem k tomu je nerozhodno, zda jednalo se o členské příspěvky, či jen o úsporné vklady. Neboť i v nejpříznivějším případě, totiž i kdyby se jednalo o úsporné vklady neměl žalovaný nárok na takové uspokojení a zajištění, jakého se mu dostalo uvedeným odporovatelným jednáním, a nabyt tudíž výhod před ostatními věřiteli. Ad 4. Je zjištěno prvním soudem a toto zjištění ani nebylo v odvolání napadeno, že na jmění O. byl uvalen konkurs dne 1. října 1929. Právní jednání, jemuž se odporuje, bylo uzavřeno dne 30. října 1928 a 8. listopadu 1928, tedy v době, od které do uvalení konkursu neuplynul ještě celý rok. Jedná se nyní pouze o to, zda stalo se v době, kdy družstvo O. bylo nezpůsobilé platiti a zda tato nezpůsobilost trvala až do vyhlášení konkursu. Jest nesporno mezi stranami a první soud to také zjišťuje, že družstvo O. bylo již od 23. února 1928 stíháno celou řadou exekucí a že tudíž bylo nezpůsobilé na jaře 1928, jak první soudce zjišťuje, platiti. První soud zjistil, že tato neschopnost k placení trvala až do vyhlášení konkursu. Ze zjištěných okolností právem první soud dospěl k závěru, že družstvo O. od jara 1928 bylo k placení neschopné a že tato neschopnost trvala až do vyhlášení konkursu a že v době jednání, kterému se odporuje, v říjnu 1928, bylo neschopno platiti. Jsou tudíž splněny veškeré předpoklady, za kterých lze odporovati právnímu jednání podle §§ 27, 30 čís. 1 star. konk. ř. Podle § 39 st. konk. ř. musí býti do konkursní podstaty vráceno to, co odporovatelným jednáním ze jmění úpadcova ušlo. Je tudíž povinen v souzeném případě žalovaný, by se zřekl zástavního práva, kterého odporovatelným jednáním nabyt, po případě, by vrátil to, čeho na základě odporovatelného jednání nabyt. Právem tudíž domáhá se žalobce, by žalovaný převedl zástavní právo na konkursní podstatu úpadce, na družstvo O. a zaplatil, co hotově obdržel od manželů L-ových na základě odporovatelného jednání.

N e j v y š š í s o u d nevyhověl dovolání.

D ů v o d y:

Po právní stránce byla věc posouzena v podstatě správně. Podle § 24 stanov jsou členové povinni, platiti příspěvky a poplatky uvedené v § 2 stanov tak, jak byly stanoveny valnou hromadou, tedy vzhledem k § 15 čís. 3 stanov ve spojení s ustanovením § 25 stanov veškeré v § 2 pod čís. 1—5 naznačené podíly, příspěvky a poplatky. Než částka

11.790 Kč, o niž jde, nebyla žalovaným složena ke splnění těchto společenstevních povinností členských, nýbrž byla složena dobrovolně a k účelu přesně určenému, k němuž jí jen mohlo a mělo být použito, a mohl proto žalovaný její neprodlené vrácení žádati podle § 1435 obč. zák., jakmile zanikl právní důvod, by ji družstvo podrželo. To se stalo nejpozději dne 30. července 1928, kdy žalovaný vypověděl členství, a měl tudíž žalovaný nejpozději dne 30. července 1928, tedy před právním jednáním, jemuž se odporuje, proti družstvu dospělý nárok na zaplacení 11.790 Kč. Ale nárok tento nebyl družstvem uspokojen z a p l a c e n í m, nýbrž způsobem jiným, tím, že družstvo O. poukázalo manželé L-ovy, by tuto pohledávku žalovaného převzali k zaplacení na odpočtení z kupní ceny za domek, který zároveň od družstva koupili. Manželé L-ovi poukázku přijali, jenže 11.790 Kč nevyplatili žalovanému hotově, nýbrž je zajistili jako zápůjčku na koupeném domku. Dosáhl tudíž žalovaný uspokojení, pokud se týče zajištění svého nároku způsobem, na který neměl nárok, a, jelikož ostatní věřitelé družstva upadnuvšího do konkursu nedosáhli plného, pokud se týče stejně výhodného krytí, nelze vážně pochybovati ani o tom, že žalovaný tímto právním jednáním p ř e d n í m í n a b y l v ý h o d. Že se tak stalo po tom, když nastala u družstva O. nezpůsobilost platiti, usoudil odvolací soud ze zjištěných skutečností bez právního omylu a že nešlo jen o přechodné váznutí platů, patrně již z toho, že četným exekucím a nezdařenému pokusu sanačnímu následovalo vyrovnání a konkurs. Dovolání, doličující, že se právní jednání netýkalo jmění úpadcova, přezírá, že nejde o převzetí dluhu podle §§ 1404 a násl. obč. zák., nýbrž o poukaz (o asignaci) podle §§ 1401 až 1403 obč. zák., kterou manželé L-ovi přijali jen proti odpočtení stejné částky z kupní ceny za domek, jejíž sami od družstva koupili, takže se touto transakcí jmění družstva ztenčilo o stejnou částku, a pokud dovolání poukazuje k tomu, že nárok žalovaného nebyl zajištěn na majetku družstva, nýbrž na domku manželů L-ových, nevšímá si odvolacího zjištění, že celé jednání, dohoda ze dne 30. října 1928 a dlužní úpis ze dne 8. listopadu 1928, bylo jediným celkem, což ostatně zřejmě plyne ze samé dohody, kde uvedeno, že tato pohledávka (rozuměj žalovaného o 11.790 Kč) proti družstvu byla vyrovnána tím způsobem, že manželé Hubert a Marie L-ovi převzali za O. k zaplacení tuto pohledávku 11.790 Kč à konto kupní ceny a podepsali na tento peníz dlužní list ve prospěch žalovaného. Při tom jest nerozhodno, proč manželé L-ovi 11.790 Kč nezaplatili, nýbrž zajistili, ano rozhoduje jen, že touto transakcí dosáhl žalovaný uspokojení, pokud se týče zajištění způsobem, na který neměl nárok. Pokud však dovolání na vyvrácení toho, že žalovaný právním jednáním nabyl výhod před ostatními věřiteli, s poukazem na zdejší rozhodnutí uveřejněné ve sb. n. s. pod čís. 8711 tvrdí, že šlo o peníze svěřené, které se nikdy nestaly jměním družstva a na jejichž vrácení by žalovaný měl nárok i v konkursu, přezírá, že i podle onoho rozhodnutí nejde o nárok věcný, pokud se týče o právo na vyloučení podle § 11 konk. ř. čís. 337/1914, nýbrž o nárok osobní, odvozený z § 1435 obč. zák., na který se

nejvyšší soud v onom rozhodnutí výslovně odvolává, a nezměnilo by nic na věci ani, kdyby žalovaný byl 10.800 Kč složil s výslovnou úmluvou, že peněz bude použito výhradně na stavbu domku pro něho, ano se to rozumělo již podle stanov, takže by ani taková výslovná úmluva na poměru žalovaného k družstvu nebyla nic měnila.

Čís. 12669.

Pojišťovací smlouva.

Byly-li smlouveny celoroční premie s výslovným převzetím zákonného ustanovení o jednoročním pojišťovacím období, přísluší pojistiteli nárok na zaplacení celoroční premie za pojišťovací období, v němž se o odpadnutí zájmu pojistníka na pojištění aneb o zcizení movitostí, jichž se pojištění týká, dověděl, třebaže bylo smlouveno placení roční premie ve splátkách.

(Rozh. ze dne 2. června 1933, Rv II 139/32.)

Žalovaný měl u žalující pojišťovny pojištěny dva autobusy, při čemž roční premie u každého autobusu činila 3.120 Kč. Bylo ujednáno, že premie bude placena tak, že třetina roční premie, 1.040 Kč, bude zaplacená v den splatnosti pojistky, další třetina do čtyř měsíců od splatnosti a poslední třetina do dalších čtyř měsíců od splatnosti. Žalovaný zaplatil žalující straně dne 2. ledna 1931 prvou část roční premie 1.040 Kč. Dopisem ze dne 18. března 1931 a 22. dubna 1931 oznámil žalovaný žalobkyni prodej pojištěných vozidel. Dopisem ze dne 2. července 1931 oznámila žalobkyně žalovanému, že prodej vozidel vzala na vědomí, a, poněvadž pojišťovací smlouvy s novými nabyvateli byly uzavřeny teprve dne 1. července 1931, že jest žalovaný povinen zaplatiti pojistné ze svých pojistek do 1. července 1931 a ohledně zbytku pojistného že se pojišťovací smlouva ruší. Žalobou, o níž tu jde, domáhala se žalobkyně na žalovaném zaplacení další premie od konce dubna 1931 do 1. července 1931 celkem 1.300 Kč odůvodňujíc tento požadavek tím, že prý s novými majiteli autobusů uzavřela pojišťovací smlouvy proti povinnému ručení teprve dnem 1. července 1931 a že prý z toho důvodu jsou do toho dne, t. j. do 1. července 1931 pojišťovací smlouvy, které uzavřel žalovaný, ještě v platnosti a jest tedy žalovaný povinen poměrnou část pojistného do 1. července 1931 zaplatiti. Procesní soud prvního stupně žalobu zamítl. Důvody: Žalobkyně opírá žalobní nárok o ustanovení § 67 pojišť. zák. ze dne 23. prosince 1917 čís. 501 ř. zák. Podle § 67 tohoto zákona zaniká pojišťovací poměr tím, že pojištěný předmět přejde na jiného nabyvatele. Pojišťovateli však přísluší premie až do konce pojišťovacího období, v němž se dozvěděl o převodu pojištěného předmětu. Je tedy rozhodující otázkou v souzeném sporu, zda se toto zákonitě ustanovení týká celoroční premie, či, an žalovaný mohl podle smlouvy platiti pojistné ve třech splátkách, zda se týká jednotlivých splátek. Podle názoru soudce jest toto zákonné